

Perfilat i itineraris de polítiques actives d'ocupació de persones en situació d'atur amb vulnerabilitat social específica

Avaluació de necessitats

Nom de l'informe
Avaluació de necessitats

Àmbit
Ocupació i emprenedoria

Tipus d'avaluació
Necessitats

Mètode
**Revisió d'evidències i mètodes
quantitatius**

Objectiu
**Avaluar les necessitats que poden
afectar la inserció laboral de
col·lectius amb vulnerabilitats
socials específiques i proposar
itineraris d'activació laboral.**

Avaluació encarregada pel
**Servei d'Ocupació de Catalunya
(SOC)**

Avaluació realitzada per
Ivàlua

Analistes
**Jordi Sanz (coordinador)
Laura López
Nerea Frías**

Data de realització
Desembre 2025

El Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) és el principal impulsor de les polítiques actives d'ocupació del territori. La probabilitat d'inserció laboral varia notablement entre els diversos col·lectius en funció de les característiques sociodemogràfiques. Per això, el SOC vol dissenyar polítiques actives d'ocupació (PAO) considerant les especificitats de cada col·lectiu perquè siguin més viables, avaluables i sostenibles

Quins col·lectius es reconeix a l'avaluació com especialment vulnerables socialment?

L'avaluació analitza exhaustivament als dos amb més atur: 1) el **col·lectiu de joves** i 2) el de **majors de 45 o aturats de llarga durada**.

Quines preguntes es planteja l'avaluació?

D'entrada vol identificar les característiques d'aquests col·lectius que dificulten la seva inserció laboral. Segon, pretén detectar les polítiques d'ocupació que funcionen millor segons l'evidència existent. I tercer, fa una proposta d'itineraris d'inserció laboral adaptats per cada col·lectiu.

Quina és l'efectivitat de les PAO segons l'evidència?

La revisió d'evidències indica que hi ha efectes positius, però limitats a curt termini.

Quins itineraris es proposen?

En el cas dels i les joves, es vol diferenciar aquelles/es que pateixen vulnerabilitat econòmica, proposant ajuts a la contractació per aquest perfil i formació de qualitat per la resta. En el cas dels majors de 45 anys, es recomana adaptar els itineraris a l'edat, prioritzant les ajudes a la contractació pels majors de 55 anys.

Els dos col·lectius vulnerables que s'analitzen són el de joves i el de majors de 45, els quals representen un 70 % de les persones en situació d'atur

Problemàtica i intervenció

Alguns col·lectius en situació d'atur afronten més dificultats a l'hora d'accedir a una feina. Davant d'aquesta realitat, les polítiques actives d'ocupació generalistes resulten insuficients per millorar la seva participació laboral. Per aquest motiu, és necessari impulsar intervencions adaptades a les característiques i necessitats específiques d'aquests grups, de manera que siguin més efectives i eficaces a l'hora de facilitar l'accés i el manteniment de l'ocupació. En aquesta línia, el SOC ha definit l'Estratègia Catalana de l'Ocupació i el Pla de Desenvolupament de les Polítiques d'Ocupació de Catalunya 2023-2025, amb uns objectius que ja incorporen aquesta perspectiva.

Els col·lectius amb major vulnerabilitat específica

Segons l'article 50 de la Llei 2/2023, de 28 de febrer, d'Ocupació (BOE), es consideren col·lectius vulnerables d'atenció prioritària en les polítiques actives d'ocupació, entre d'altres: les persones joves, les persones en atur de llarga durada, les persones amb discapacitat, les persones LGTBI, les persones majors de quaranta-cinc anys i les persones migrades.

D'entre aquests col·lectius l'avaluació analitza en detall els següents:

Els joves menors de 35 anys

A Catalunya la seva situació presenta reptes en educació, ocupació i inclusió social. Aquest és el cas de les elevades taxes d'abandonament escolar i una important taxa de sobrequalificació.

Els majors de 45 anys i aturats de llarga durada

L'any 2023, el 59,52% de l'atur registrat a Catalunya corresponia a aquest grup poblacional, que afronta grans dificultats per reincorporar-se al mercat laboral, especialment en el cas de les dones. Un dels trets més característics és la cronificació de la situació d'atur.

El Pla de Transformació del SOC inclou actuacions diferenciades i adaptades wwwper aquests dos col·lectius

El Pla d'acció per a persones en situació d'atur majors de 45 anys

Preveu destinar 130 milions d'euros amb l'objectiu de definir intervencions per reduir la taxa d'atur d'aquest col·lectiu. La diagnosi suposa un punt de partida per identificar els reptes i objectius a partir de l'anàlisi dels seus perfils i del marc normatiu que regulen les PAO.

L'Estratègia d'Ocupació Juvenil de Qualitat 2022-2027

Aquesta estratègia s'alinea amb el tercer objectiu del Pla de Desenvolupament de les Polítiques d'Ocupació de Catalunya (PDPO) 2023-2025, que preveu una inversió de 120 milions d'euros per millorar l'ocupabilitat de les persones joves i posar èmfasi en els principals problemes que les afecten, com les elevades taxes d'atur, la parcialitat i la temporalitat.

Avaluació

En primer lloc, l'avaluació de necessitats revisa la diagnosi elaborada pel SOC sobre la prioritització de col·lectius i la contrasta amb les característiques observades en aquests mateixos grups a partir de l'Enquesta de Condicions de Vida. A continuació, s'elabora una revisió de la literatura existent sobre l'efectivitat de les polítiques actives d'ocupació, així com de l'evidència generada pel mateix SOC. L'objectiu final de l'avaluació és establir un sistema de perfilat de les persones en situació de vulnerabilitat laboral i dissenyar itineraris d'inserció específics per a joves i persones majors de 45 anys en situació d'atur.

Caracterització dels dos col·lectius

L'informe analitza en primer lloc les diagnosi realitzades pel SOC i classifica les seves característiques en tres àmbits: demografia, educació i ocupació. Tot seguit, amplia aquesta informació amb les dades de l'ECV 2023, que permeten aprofundir en les problemàtiques que afecten els dos col·lectius i que limiten la seva participació laboral. Entre les dimensions examinades destaquen les necessitats de cura i les càrregues familiars, així com l'estat de salut.

Quina eina emprà el SOC per fer el seu perfilat?

El Qüestionari Q s'utilitza per segmentar el perfil de les persones demandants d'ocupació i recull informació de diversos àmbits: dades personals, nivell educatiu, experiència professional, disponibilitat per treballar i competències per la cerca de feina.

Revisió d'evidències

Primer s'analitza l'evidència sobre l'efectivitat general de les PAO i, posteriorment, es busquen efectes específics en els dos col·lectius analitzats. D'una banda es revisen les avaluacions de programes internacionals i, d'altra banda, les avaluacions de serveis del SOC.

D'evidència internacional **s'han revisat en total 33 articles**, prioritzant les revisions sistemàtiques de literatura i afegint literatura complementària a avaluacions realitzades amb mètodes (quasi)experimentals.

Del SOC, **s'han valorat un total de 11 programes o serveis**, el que representa un 46% dels programes de l'any 2024.

L'efectivitat d'aquests programes es revisen en 3 dimensions específiques: en la professionalització (formació), la incentivació a la contractació i l'assistència en la cerca de feina.

La **caracterització** dels diversos col·lectius analitzats es realitza a partir de l'Enquesta de Condicions de Vida.

Per la **revisió d'evidències** s'han analitzat 33 articles i 11 programes i serveis del SOC.

Resultats

L'anàlisi de l'Enquesta de Condicions de Vida mostra que tant les persones joves com les majors de 45 anys pateixen problemàtiques específiques que cal identificar abans de dissenyar les polítiques actives d'ocupació. La revisió de l'evidència indica que els efectes en la inserció laboral són modestos a curt termini, però més rellevants a mig i llarg termini. A partir d'aquest diagnòstic, es proposen dos itineraris d'activació diferenciats —un per a joves i un altre per a majors de 45 anys—, amb l'objectiu de garantir una atenció ajustada i promoure una inserció laboral sostenible en el temps.

Perfilat dels dos col·lectius

Perfil de joves en situació d'atur

Les dades mostren com el 50,4% es troba en risc de pobresa o exclusió social, amb carències materials severes i una elevada càrrega associada a les despeses de l'habitatge, sobretot pel subgrup de 26 a 35 anys (19,6%).

Perfil de majors de 45 anys en situació d'atur

En aquest cas, un 57,9% de les persones es troben en risc de pobresa o exclusió social. Aquesta situació s'agreuja en el subcol·lectiu més jove i de menor nivell educatiu, on gairebé el 64,3% es troba en risc. En aquest col·lectiu també s'identifiquen càrregues de cures que podrien limitar la disponibilitat per treballar i una pitjor condició de salut, en els majors de 55 i menor nivell educatiu.

Efectivitat de les PAO

Les revisions d'evidència distingeixen tres tipus d'intervencions: els programes de professionalització que volen millorar el capital humà i les competències, els incentius a l'ocupació per empreses i l'assistència en la cerca de feina. La primera aposta per millorar la capacitat abans de trobar feina ("train first") i les altres dues consideren que és més prioritari trobar feina ("work first"). En termes generals, les PAO de tipus "train first" tenen efectes petits en el curt termini i creixents al llarg. En canvi, amb les "work first" s'observen efectes més estables.

En el cas del col·lectiu de joves, les polítiques actives d'ocupació acostumen a generar efectes positius, tot i que de magnitud reduïda. Entre les necessitats identificades destaca el desconeixement de les oportunitats laborals per part dels joves i, alhora, el desconeixement de les seves competències per part de les empreses. En general, presenten un nivell de competències i una experiència laboral encara limitats.

Pel col·lectiu de majors de 45 anys, l'evidència és més escassa. Els programes "train first" generen efectes negatius en el curt termini però increments a llarg. Mentre que els "work first" tenen efectes positius però modestos. Romandre un llarg període de temps a l'atur és el principal impediment per l'activació laboral.

Les intervencions del SOC també mostren resultats positius, però de magnitud reduïda. Tanmateix, poques disposen d'avaluacions d'impacte robustes amb un contrafactual sòlid, principalment a causa de les limitacions en la qualitat de les dades sobre inserció laboral que recullen els registres administratius

L'evidència sobre l'efecte de les PAO en el col·lectiu de majors de 45 anys és molt més escassa que la de joves

Aprentatges

L'avaluació de necessitats ha permès establir un perfil dels dos col·lectius més vulnerables laboralment i identificar les seves principals necessitats. Alhora, la revisió d'evidències apunta quins tipus d'intervencions resulten més adequats per a cada grup, tot i que es constata la manca d'un volum suficient de literatura pel que fa al col·lectiu de majors de 45 anys. Proporcionar suports específics en aquells casos en què les necessitats limiten la participació laboral és un element clau a incorporar en les polítiques actives d'ocupació per tal de contribuir a reduir la taxa d'atur.

En tots dos col·lectius hi ha un elevat risc de vulnerabilitat econòmica i social

En el cas dels joves en atur, la meitat (50,4%) es troba en risc de pobresa i exclusió social. I en el cas dels majors de 45 anys, el percentatge és del 58%.

Salut, situació educativa i cures com a barreres importants

Tot i la seva bona predisposició per treballar, el col·lectiu de persones majors de 45 anys es veu condicionat per problemes de salut que limiten l'activitat diària, així com per necessitats de cura. En canvi, entre el col·lectiu de joves, la manca d'experiència i la baixa qualificació contribueixen a mantenir unes taxes d'atur elevades.

Impactes de baixa magnitud i a curt termini

Tant a escala internacional com a Catalunya, les polítiques actives d'ocupació mostren efectes moderats a curt termini, però resulten més eficaces quan s'adapten a les necessitats específiques dels col·lectius, especialment quan incorporen formació i incentius a la contractació.

Recomanacions

Millorar la detecció de les persones en atur i reduir barreres per accedir a les PAO

Es tracta d'un enfocament proactiu que cerca promoure la participació en polítiques actives mitjançant la detecció precoç i l'accés a serveis i a suport emocional integrat.

Implementar i avaluar els itineraris específics adaptats a joves i majors de 45 anys en situació d'atur, i dissenyar-ne per d'altres col·lectius vulnerables

Cal testar a la pràctica els itineraris proposats per a joves i majors de 45 si són efectius, així com dissenyar-ne de nous per altres col·lectius amb necessitats específiques.

Enfortir la governança amb les diferents institucions col·laboradores

Una governança interinstitucional que articuli una xarxa per facilitar la integració de mesures complementàries, com el suport en el transport o en serveis de cura, amb l'objectiu d'oferir una resposta coordinada.

Podeu consultar l'informe complet a www.ivalua.cat